รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

รูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการ ๔ อ. สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย ทต.ตลาดใหญ่ จ.เชียงใหม่

โดย

สงกรานต์ ถุงแก้ว และคณะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.)

๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของหน่วยงานและบุคคลเป็นจำนวนมาก หน่วยงานแรกที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้ให้แนวคิดและประสบการณ์จากการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยให้ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการ ๔ อ.สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย เทศบาลตำบลตลาดใหญ่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเอง เทศบาลตำบลตลาดใหญ่และองค์กรภาคีที่ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะในทุกขั้นตอน ช่วยให้สามารถดำเนินการวิจัยได้บรรลุผลดีตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของทุกท่านที่ได้กล่าวถึง รวมทั้งผู้ใกล้ชิดและผู้ที่ได้มีส่วนสนับสนุนที่มิอาจกล่าวนามได้ทั้งหมด จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากการวิจัยนี้ขอมอบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

คณะผู้วิจัย

ธันวาคม ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์พัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการ ๔ อ.สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย ทต.ตลาดใหญ่ จ.เชียงใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองร่วมกับเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การดำเนินงานมี ๒ ระยะ **ระยะที่ ๑** สถานภาพ ศักยภาพ และแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการ ๔ อ.สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย **ระยะที่ ๒** พัฒนาและทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดการความรู้จากประสบการณ์ความสำเร็จ ระหว่างดำเนินการ รวมทั้งทดลองใช้รูปแบบการกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเอง

ผลวิจัยพบว่ารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการ ๔ อ.สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย ที่ได้รับการยอมรับร่วมกันของภาคีเครือข่ายและผู้ทรงคุณวุฒิ มีวงจรการเรียนรู้เป็น ๓ องค์ประกอบเรียกว่า BCL Modelได้แก่ ๑) การเรียนรู้จากแบบปฏิบัติที่ดีและทำแผนแบบมีส่วนร่วม (Best Practices Learning and Participatory Plan : B) มีขั้นตอนสำคัญคือ ๑.๑) การศึกษาข้อมูลการจัดการสุขภาวะท้องถิ่นและแบบปฏิบัติที่ดี ๑.๒) ออกแบบกิจกรรมเสริมทักษะและจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินกิจกรรม ๑.๓) ทำคู่มือเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ๑.๔) ทำแผนปฏิบัติแผนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ๒) ปฏิบัติการและเรียนรู้กับผู้มีประสบการณ์ (Coaching Peried : C) มีขั้นตอนสำคัญคือ ๒.๑) ปฏิบัติการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองแบบร่วมมือกับผู้มีประสบการณ์และภาคี ๒.๒) จัดการความรู้สู่การปฏิบัติแบบนำตนเอง ๒.๓) ปฏิบัติการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองแบบนำตนเอง และ ๓) สานพลังเครือข่ายเรียนรู้เพื่อพัฒนาต่อเนื่อง (Learning Organization : L) ขั้นตอนสำคัญคือ ๓.๑) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสริมศักยภาพการปฏิบัติ ๓.๒) การจัดการความรู้สู่การใช้ประโยชน์ สำหรับผลการทดลองใช้รูปแบบการกิจกรรมพบว่า มีผลที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงในทางบวกอย่างเป็นรูปธรรมทั้งด้านความรู้และความสามารถในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการ ๔ อ.สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย นอกจากนี้ด้านความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการพบว่าอยู่ในระดับมากและมากที่สุดทุกรายการ

สารบัญ

		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		ก
บทคัดย่อ		ข
สารบัญ		ค
สารบัญตาราง		ง
สารบัญภาพ		ฉ
บทที่ ๑	**บทนำ**	
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
	ขอบเขตของโครงการวิจัย	๒
	นิยามศัพท์	๓
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
	กรอบแนวคิดการวิจัย	๕
บทที่ ๒	**เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	
	ตอนที่ ๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ	๖
	ตอนที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	๑๐
	ตอนที่ ๓ แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาพดีด้วยกระบวนการ ๔ อ.	๒๖
	ตอนที่ ๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๗
บทที่ ๓	**วิธีดำเนินการวิจัย**	
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	๓๐
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๑
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๒
	การรวบรวมข้อมูล	๓๓
	การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๓
	เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ	๓๓
บทที่ ๔	**ผลการวิจัย**	
	ตอนที่ ๑ ผลการศึกษาสถานภาพ ศักยภาพ และแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ	๓๖
	ตอนที่ ๒ ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะด้วยกระบวนการ ๔ อ.สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย	๓๘
	ตอนที่ ๓ ผลการทดลองใช้รูปแบบการกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการ ๔ อ.สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย	๔๓

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ ๕	**สรุปผลการวิจัย**	
	สรุปผลการวิจัย	๔๕
	อภิปรายผล	๔๖
	ข้อเสนอแนะ	๔๗
บรรณานุกรม		๔๙
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเอง เพื่อสุขภาวะและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของกลุ่มผู้สูงวัย	๕๒
	ภาคผนวก ข คู่มือเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	๖๔

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๑	กรณีตัวอย่างแผนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ	๔๐
ตารางที่ ๒	เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้ร่วมโครงการจำแนกตามสาระการเรียนรู้	๔๓
ตารางที่ ๓	ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมโครงการต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมในโครงการ	๔๔

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ ๑	ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการ ๔ อ.สำหรับกลุ่มผู้สูงวัย ทต.ตลาดใหญ่ จ.เชียงใหม่	๓๒
ภาพที่ ๒	ข้อมูลสถานภาพ ศักยภาพของเทศบาลตำบลตลาดใหญ่ จังหวัดเชียงใหม่	๓๖
ภาพที่ ๓	รูปแบบกิจกรรมเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการ ๔ อ.หรับกลุ่มผู้สูงวัย	๓๙
ภาพที่ ๔	ส่วนประกอบหลักของคู่มือเสริมทักษะการจัดการตนเองเพื่อสุขภาวะ ด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	๔๑